

Tone
Pavček

- I. Če hočeš priti, sezonec, s tujega
k sebi, k studenčnici, k živi besedi
v deželo zelenja bujnega,
vedi:
dver v stari dom je zaklenjena,
zapahnjena s trdnim zapahom,
za razmajanim podbojem je zleknjena
gosta samota.
Z najéženo dlako preži kakor zver,
ki se ji ogneš
na daleč in s strahom.

Okna so s križi prekrizala
pota radoživim pogledom,
starost je sleme ponižala
v bednost in k tlom.

Ne dobro ne zlo
ne bivata v hiši in dim ne nosi
pozdravov z ognjišča k sosedom.

A pridi vseeno. Stene oživi z dihanjem,
z govorom, z jokom, zakuri
ugaslo ognjišče, poženi v nihanje

nihalo na uri

željenega.

A potlej ubij in zakoplji, zakoplji
globoko

zadaj za hišo prežečo zver, to samoto,
da ne priplazi se več v tvoj topli
obljudeni dom,
v deželo zelenega.

- II. v deželi zelenega jutra
diši po majhnih otrocih, ki se igrajo
pred hišo in čakajo kruha.
Bosonogi dnevi trkljajo
se noro v sinje korito
večera, ko mrak zmagovito
spenjeno kravjo toploto duha.

Otroške oči spravljajo naplavine
neba v srčne prekate,
noge poganjajo v zemljo, telo prešine
gorkota sokov, kakor da vate
točijo iz zemlje in kamna, iz neusahle
struge, trde in rahle,
svojo gosto kri korenine.

In otroci stoje bos, v rosi večera
rastejo in nič ne vedo, kaj se dogaja.
Morda se oglási še kdaj, čez leta,
ker zmeraj vsaj nekaj ostaja,
v njih, starih in samih, omamna
govorica zemlje in kamna
in več jim ne bo do pekla ne do raja.

- III. Hiša diha po starih časih
in po otroštvu.
S sten mehkô in neutrudno počasi
polzijo zgodbe
o vlagi
in o uboštvu.

Otroštvo! Brezglasen glas, ki ugaša
 v vlagi in izparinah,
 izba in roka, ki vanjo prinaša
 na večer kruha
 in z njim
 grenkobo po dninah.

Revščina po domače za mizo seda
 in odteguje žlico,
 okrogla otroška beseda
 riše okrogel smeh,
 a svet
 svojo oglato resnico.

V njej ni nikoli za slavce prostora
 niti za mesečino,
 a človek živeti mora
 in golta
 vlago,
 solze in vino.

A to ni ostalo. Samo hiša, ki diha
 po stari vlagi,
 in pajčevina, ki jo zaniha
 misel
 o roki,
 tako trudni in blagi,

ko hodi v nežnosti najbolj nežni
 k dnevom razbitim
 in me poseđa v hiši betežni
 za prazno mizo
 otroštva,
 da se nasitim.

- IV. Za temi ulicami, takoj za dvomom
 raste zelena dolina.
 In nad njo vas.
 Z domom.

Iz labirintov betona in stekla
 nas vabita k njemu glas

prazne zibke in korenina
porekla.

Brezdomec se mu v naročje zateka,
varujeta ga klas
in drevo — bolečina
človeka.

A v njem je tišina, tišina,
da se predniki svetijo v nas
ko beli zajčki na steklenih drobcih
spomina.

- V. Po razoru hodi mrtvi gospodar
v črni nedeljski obleki in zamahuje
z rokami, kakor da seje v tuje
prazne brazde prazničen dar:
srebrna
zrna
svoje resnice
od včeraj za jutri.

— Kalite zrna v tej znani prsti
mojega znoja, moje krvi, moje smrti.
Ženite visoko in kleno pod plašč
neba, da bodo žanjci omahovali
in se šibili predali
prenapolnjenih kašč.

In padajo zrna in črne ptice
jih zobljejo sproti. A mrtvec seje
njive očetove, seje in radost teže
prihodnjih plodov mu greje
brezkrvno lice:
kakor da vnukom veže
v sveženj
življenje, ki je bilo in ki prihaja.

- VI. Hiša očetova. Soba, ki jo polni tesnoba.
Ni tesnoba. Je samo duh po pepelu
minulega. In bela, nezemska svetloba
obrazov, zbranih ob črnem razpelu.

Prišli so s svetá in iz žegnane zemlje
v hišo svojega rojstva. Sedimo
za skupno mizo in slednji med nami jemlje
v roke kos svojega. Gledamo se. In molčimo.

Izluščeni molk bije ob strop. Poteze
obrazov, tako usodno podobne, jasniijo
neizgovorjene besede. Skupni srh leze
v ude in prenika naprej v domačijo.

Tukaj je. Z nami. Še je. Do bolečine naša.
Še neži srca, še oči vlaži,
še se v nas, živih in mrtvih, oglašá
in z nami jo suhi oreh še zmeraj straži.

VII. Prideš
in podoba sveta
se neslišno premakne.
Neba
bakreni mak
se te na večer dotakne
kot roka, ki vodi otroka
čudežno praprot iskat.

In v nôči,
ko zrak se stemni
ko voda zamišljene reke,
lahní
plavamo v njem
kot ribe bleščéče in lepe
nad krovi in nad domovi
davnim znancem v objem.

In vse je
tako slovesno lepó
kot na Chagallovih oljih.
Samo
čemu me zjutraj, ne vem,
tako gledajo plavice po poljih,
trta z očesom, krvavim in potnim,
in čemu se skriva, ko grem,
kozolec s slepimi okni?

VIII. Moje reke
ne tečejo v morja.
Moje vode
presihajo.
Razpokana skorja
zemlje
jih jemlje.

A nad njimi vsa pota
vodijo v nizki dom,
kjer se iz kota
temnega, revnega
luščita strah in dvom:

Mu bo do grla
vdrla samota?
Bo vzdržal?
Ga bo brezdušna
suša podrla?

A moje reke
presihajo
in moje vode
ne pridejo
do njegovih daljin,
do njegovih globin,
pa čeprav sem vsejan vanj
kot v svečo stenj,
kot v mater sin.

IX. Nič se ne ve, kaj je nekoč bolelo
to ped zemlje, ta pota, to polje,
nič se ne ve, kaj je kipelo, hitelo
nesmrtnega iz blata v veselje,
nič se ne ve, kje je, čemú omahnílo,
zamrlo, odmrlo, utonilo v pozabo.
Preprosto biló je, biló in minilo.
Človek, iz žene rojen, tako je z vsem.
Tudi s tabo.

A hip, ki je tvoj, bodi tvoj kakor prostor,
da ga napolniš, kakor se polni izba
s svetlobo. In vse bo postalo preprosto

kot pot čez polje.
Preprosto kakor otroška risba.

- X. Vsak dan sproti je veliki dan selitve
v zemljo. Vsak dan sproti odhaja
procesija mravelj na pot brez vrnitve.
Odhaja ali se vrača iz kraja
svojeja bivanja med semena, odkoder izhaja.

Vsak dan sproti je veliki dan zmagoslavja
življenja. Na ubrano membrano telesa
živega udarjajo zvoki in terjajo vzglavja
novorojenim in pot v tuzemska nebesa.

In vse prihaja in vse nezadržno odhaja
in samo v zraku ostaja
tenka nevidna sled kot odmev
davno odbite ure, kot slutnja, ki gre čez posev
na njivah pomladi in nenehoma vrača
na ozare marjetice in med brazde orača.

- XI. Podorjite me, orači, pod brazde
na novo zoranih polj,
zasejte me, sejalci, naj padem
v prst ko seme ali le gnoj,
vsadite me v zemljo, naj rastem
za hišo in pazim na dom,
vzidajte me, zidarji, med kamne
varujočih ograd,
ki vetrovom ne dajo, same izžgane,
na gmajnah sveta
odnašati zemlje in vlage,
naj bom, ne prah,
ampak seme in bilka in kamen,
ki so nekje doma,
da ostanem, o, da ostanem
drobec teh bridkih tal,
z njimi diham, živim in padem
kot dobra zvesta žival.